

Vurdering av Klasseetrvissel

Om Klasseetrvissel

Klasseetrvissel er et danskutviklet verktøy for å undersøke skolemiljøet på egen skole. Undersøkelsen kan gjennomføres anonymt eller med registrering av navn. Spørsmålene er utformet med ulike måter å svare på; valg, flervalg, tabell, sosiogram og skrive. Siden undersøkelsen kan gjennomføres med registrering av navn, vil forskrift til opplæringsloven § 22A-5 Bruk av ikke-anonyme læringsundersøkelser gjelde:

Skolane kan bruke ikkje-anonyme læringsmiljøundersøkingar som ein del av det førebyggjande skolemiljøarbeidet etter opplæringslova § 9A-3 i tilfelle der slike undersøkingar er hensiktsmessige for å kartleggje læringsmiljøet, finne eigna tiltak for å forbetre relasjonar og sikre alle elevar eit trygt og godt skolemiljø.

Skolane kan bruke ikkje-anonyme læringsmiljøundersøkingar i oppfølginga av ein konkret mistanke etter opplæringslova § 9A-4 og § 9A-5 ved langvarige, uoversiktlige eller kompliserte utfordringar i skolemiljøet, der andre måtar å undersøke på ikkje har ført fram.

Ikkje-anonyme læringsmiljøundersøkingar må gjennomførast slik at dei i minst mogleg grad grip inn i personvernet til elevane. Undersøkingar etter første ledd kan berre omfatte spørsmål om negative relasjonar der enkeltelevar ikkje kan bli namngitte. Skolane skal på eigna måte kontrollere om opplysningane er rette før desse blir lagt til grunn for val av tiltak.

(Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_27#KAPITTEL_27)

Helt kort sier bestemmelsen at skolene har mulighet til å bruke ikke-anonyme undersøkelser under gitte forhold. Bestemmelsen har som formål å regulere hva det skal være anledning til å spørre om.

Programmet er styrt med flere brukergrupper, som har ulike rettigheter. Skolene tildeler rettigheter til ansatte etter behov. Se mer om hvilke rettigheter de ulike brukerrollene gir her: [20231023 Klasseetrvissel roller NO.pdf](#)

Seksjon for læringsmiljø, inkludering og mangfold anbefaler at skolene kan bruke verktøyet under følgende kriterier:

- Som en del av skolens forebyggende arbeid, ved å gjennomføre undersøkelsen med jevne mellomrom i løpet av skoleåret. Det bør komme frem i skolens «Plan for trygt og godt skolemiljø» hvor ofte den skal gjennomføres (se § 22A-5 første ledd).
- Skolen kan bruke den i oppfølgingen av en konkret mistanke etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 ved langvarige, uoversiktlige eller kompliserte utfordringer i skolemiljøet, der andre måter å undersøke på, ikke har ført frem. «Plan for trygt og godt skolemiljø» bør beskrive hvilke alvorlige saker etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 som tilsier at det skal utformes en egen spørsmålpakke for den konkrete saken (se § 22A-5 andre ledd).
- Det skal ikke opprettes spørsmål i undersøkelsen som kan legge til rette for å beskrive negative relasjoner mellom elever.

- Skolens ledelse setter seg godt inn i rettigheter til ulike brukere i programmet, og påser at lærere ikke kan lage spørsmål selv. Dersom det opprettes lokale spørsmål, er det skolens ledelse som gjør dette.

Seksjon for læringsmiljø, inkludering og mangfold ber skolene spesielt vurdere følgende spørsmål:

Hva kan du gjøre, slik at det i fremtiden ikke forekommer mobbing i klassen din (skrive)?

Vi mener dette spørsmålet legger store deler av ansvaret på elevene i skolemiljøsaker. Spørsmålet kan invitere elevene til å skrive negative utsagn om medelever som: «Ikke så mye jeg kan gjøre, men Ola bør bytte klasse/skole. Det er han som ødelegger klassemiljøet.» Det er også problematisk at undersøkelsen ikke har et tilsvarende spørsmål om hva de voksne på skolen kan gjøre.

Hvem i klassen er med på å gjøre det til en bra klasse (sosiogram)?

Vi mener dette spørsmålet kan bidra til å sette elevene på tanker om at det finnes noen som gjør det til en bra klasse, mens andre gjør det til en dårlig klasse. Dette kan bekrefte eller bidra til hierarkidannelse i klassen. Dessuten står det i motsetning til mål for opplæringen, beskrevet i Overordnet del av LK20 del 3.1 Et inkluderende læringsmiljø: «I arbeidet med å utvikle et inkluderende og inspirerende læringsmiljø skal mangfold anerkjennes som en ressurs.»

Kom med dine forslag til hva som kan gjøres for at det kan bli mer ro i timene (skrive).

Vi mener at spørsmålet kan invitere elevene til å skrive negative utsagn om medelever som: «Ola må slutte å plage andre i klassen. Ola må bytte klasse.»

Når opplever du at det er mest ro i timene og hvorfor er det ro? Skriv i skjemaet i hvilke undervisningssituasjoner som er mest rolige, og beskriv hvorfor du tror det er slik (tabell hvor en skriver inn tre svar).

Vi mener at det her er økt risiko for at man skriver negative utsagn om medelever. «Ola har undervisning i liten gruppe i matematikk. Han ødelegger undervisningen i de andre timene.»

Blir du mobbet på skolen (valg)?

Vi mener det spørsmålet ikke gir skolen riktig bilde av miljøet i klassen. De andre spørsmålene i kategorien er bedre på å forklare begrepet i spørsmålet. Forskningsmiljøene er ikke enige om hvordan vi skal definere mobbing; er det individfokusert eller fellesskapsfokusert. At mobbing ikke blir definert, gjør det vrient for skolen å sette inn tiltak i etterkant.

Er det noen i klassen din, som bestemmer mer enn andre (valg)?

Vi mener dette kan bekrefte eller bidra til hierarkidannelse i klassen.

Har du hatt lyst til å bytte klasse eller skole det siste halvåret (valg)?

Vi mener dette spørsmålet ikke må brukes på de yngste elevene da det kan sette de på spor av å bytte klasse som løsning på et mer sammensatt problem. Når det gjelder eldre elever må skolen vurdere om spørsmålet gir noen nyttige resultater for skolen.

Har du nok venner i klassen (valg)?

Vi mener dette er vrient ettersom elevene selv tolker hva som er nok venner. Det kan sette i gang tankeprosesser om antall venner som elevene ikke tidligere har tenkt på. Snittsvar i klassen er vanskelig å følge opp, og oppfølging av de individuelle svarene vil utløse behov for mange elevsamtaler. Så spørsmålet kan være aktuelt i forkant av elevsamtaler.

Har du opplevd å bli mobbet av noen fra klassen din (valg)?

Alternativer: Veldig ofte, Ofte, En gang imellom, Sjeldent, Aldri, Ønsker ikke å svare

Vi mener det spørsmålet ikke gir skolen riktig bilde av miljøet i klassen. De andre spørsmålene i kategorien er bedre på å forklare begrepet i spørsmålet. Forskermiljøene er ikke enige om hvordan vi skal definere mobbing, er det individfokusert eller fellesskapsfokusert. At mobbing ikke blir definert, gjør det vrient for skolen å sette inn tiltak i etterkant.

Hva foreslår du kan gjøres i klassen, for at det skal bli roligere i timene (skrive)?

Vi mener skolen må vurdere risikoen av spørsmålet med tanke på at noen elever kan omtale negative relasjoner med navngitte elever. Som å foreslå at noen bytter klasse/skole for å gjøre det roligere.

Hva gjør du når du ser at noen blir mobbet (flervalg)?

Alternativer: Jeg ser på, men gjør ikke noe, Jeg henter en voksen som kan hjelpe, Jeg blir med på mobbingen, Jeg prøver selv å stoppe det, Jeg later som jeg ikke ser det og går bort, Jeg har ikke opplevd at andre bli mobbet

Vi mener det spørsmålet ikke gir skolen riktig bilde av miljøet i klassen. De andre spørsmålene i kategorien er bedre på å forklare begrepet i spørsmålet. Forskermiljøene er ikke enige om hvordan vi skal definere mobbing, er det individfokusert eller fellesskapsfokusert. At mobbing ikke blir definert, gjør det vrient for skolen å sette inn tiltak i etterkant.

Hva kan du gjøre for å like klassen din bedre (skrive)?

Vi mener dette kan bidra til at enkeltelever føler på ansvaret på at skolemiljøet ikke er godt. Dette er spesielt utfordrende når elever har særskilt sårbarhetsheter. Ansvaret for dette ligger hos de voksne i skolen.

Hva kan du gjøre for å like skolen din bedre (skrive)?

Vi mener dette kan bidra til at enkeltelever føler på ansvaret på at skolemiljøet ikke er godt. Dette er spesielt utfordrende når elever har særskilt sårbarhetsheter. Ansvaret for dette ligger hos de voksne i skolen.

Hva kan være din forklaring på, at det noen ganger er uro i klassen (skrive)?

Vi mener skolen må vurdere risikoen av spørsmålet med tanke på at noen elever kan omtale negative relasjoner med navngitte elever. Som å foreslå at noen bytter klasse/skole for å gjøre det roligere.

Hvem i klassen vil du kunne fortelle en personlig hemmelighet til hvis ingen andre skal vite noe (sosiogram)?

Vi mener at skolen bør vurdere om spørsmålet kan bidra til at de minste blir satt på sporet av å holde noe hemmelig. Når det gjelder eldre elever må skolen vurdere om spørsmålet gir noen nyttige resultater for skolen.

Hvis det er uro: Hva lager uro i undervisningen (flervalg)?

Vi mener at dette spørsmålet må tolkes i lys av hva lærerne kan endre/følge med på knyttet til undervisningspraksis. Bør vurderes i hvilken grad det er hensiktsmessig å vise klassen resultater av dette. Årsaken til uroen kommer ikke frem annet enn at man kan peke på symptomer.

Hvis du opplever mobbing, hvor foregår mobbingen (flervalg)?

Alternativer: I timene, I friminuttene, På veien til og fra skolen, Utenfor skolens område, På mobil eller internett, Annet, Jeg har ikke opplevd mobbing

Vi mener det spørsmålet alene ikke gir skolen et godt nok bilde av problemet på skolen. Spørsmålet bør ved bruk etterfølges av spørsmålet «Hvis du har sett mobbing i klassen, hvilken type mobbing var det?», hvor alternativene «Stygge beskjeder på f.eks. SMS eller sosiale medier, Ta eller gjemme bort, andres ting, Slag eller spark, Klengenavn, Baktaling, Dytting, Utestenging, Sendte nedlatende blikk, Annet, Jeg har ikke sett mobbing i klassen» Forskermiljøene er ikke enige om hvordan vi skal definere mobbing, er det individfokusert eller fellesskapsfokusert. Det fellesskapsorienterte perspektivet er ikke inkludert i spørsmålet.

Hvis du skulle ha bursdagsselskap, hvem ville du da invitere (valg)?

Vi mener skolen må vurdere dette spørsmål med tanke på standarder for bursdagsferiering på skolen, og tidligere problematikk på området. Elever som er ekskludert fra klassens felleskap kan finne dette spørsmålet vanskelig. I Oslo skolen er det elever som ikke feirer bursdager, pga religion eller kultur, som spørsmålet kan være sårt for. Spørsmålet kan også oppleves som lite relevant av den samme elevgruppen.

Hvis jeg kjeder meg i undervisningen, kan jeg gjøre noe selv for at det blir spennende (valg).

Alternativer: Veldig ofte, Ofte, En gang imellom, Sjeldent, Aldri, Ønsker ikke å svare

Vi mener spørsmålet gir ansvar til eleven for didaktikken. Oppfølgingen av resultater på dette spørsmålet må anses til å handle om lærerens praksis. Ettersom spørsmålet stilles fra 4. trinn og ut VGS vil elevene svare generelt på et spørsmål som omhandler ulike lærere. Derfor vil valg som handler om hyppighet, gi lite relevante svar.

Hvis jeg synes noe er vanskelig i undervisningen, kan jeg gjøre noe selv for å komme videre (valg).

Alternativer: Veldig ofte, Ofte, En gang imellom, Sjeldent, Aldri, Ønsker ikke å svare

Vi mener spørsmålet gir ansvar til eleven for didaktikken. Oppfølgingen av resultater på dette spørsmålet må anses til å handle om lærerens praksis. Ettersom spørsmålet stilles fra 4. trinn og ut VGS vil elevene svare generelt på et spørsmål som omhandler ulike lærere. Derfor vil valg som handler om hyppighet, vil gi lite relevans.

Skriv litt om hvordan du opplever tonen og språket i klassen. Overvei følgende: -

Bruker dere ofte banneord? - Kommer det ofte nedlatende kommentarer? - Hva kan du gjøre for at tonen og språket kan bli bedre (skrive)?

Vi mener skolen må vurdere risikoen av spørsmålet med tanke på at noen elever kan omtale negative relasjoner med navngitte elever. Eks: «Det er ikke så stygt språk i klassen, men Ola banner mye.»

Seksjon for læringsmiljø, inkludering og mangfold mener at flere av disse spørsmålene kan egne seg i en elevsamtale, men at det likevel er problematisk å gjennomføre en skriftlig undersøkelse med dem.

I arbeidet med å vurdere Klassetrivsel som verktøy i Osloskolen har vi konferert med Henrik Raustøl, mobbeombud i Oslo kommune. Han har fått innsikt i våre vurderinger, og vi har etterfulgt innspill fra han.